

тківство щодо дитини не визнано, то «по батькові» визначається за іменем особи, яку мати дитини назвала її батьком (ст. 147 СК України).

Отже, враховуючи усе вище наведене, потрібно зробити висновок, що під правом на ім'я фізичної особи слід розуміти особисте немайнове право щодо володіння іменем, його зміни та використання з метою набуття цивільних прав та створення цивільних обов'язків, здійснення цих прав та виконання зазначених обов'язків, а також право вимагати від інших осіб не порушувати право на ім'я у будь-який спосіб, а у разі порушення, оспорювання або невизнання цього права – вимагати його захисту.

Література

1. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003р., № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – № 37. – Ст. 488.
2. Красавчиков О. А. Охрана интересов личности и свод законов Советского государства: межвуз. сб. науч. тр. – Вып. 53: Гражданско-правовая охрана интересов личности в СССР / О. А. Красавчиков. – Свердловск: Свердл. юрид. ин-та, 1977. – С. 5–33.
3. Сергеев А. П. Право на защиту репутации / А. П. Сергеев. – Л. : Знание, 1989. – 31 с.
4. Малеина М. Н. Право на имя / М. Н. Малеина // Государство и право. – 1998. – № 5. – С. 99–103.

УДК 347(043.2)

Бичківський О. О., к.ю.н.,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна

КОЛІЗІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ФОРМИ ЗАПОВІТУ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Як зазначав Рудольф Ієрінг «право спадкування є умовою всього прогресу людського суспільства в аспекті історії цивілізації». І дійсно, у міжнародному приватному праві навряд чи можна знайти ще одну сферу, яка мала б таку ж тривалу історію як право спадкування.

Гносеологічно спадкові відносини реалізуються з урахуванням звичаїв, традицій, релігійних догм, моральних критеріїв, які обумовлені національними традиціями та особливостями тієї чи іншої держави, а тому мають особливо приватний характер.

На значну привітність спадкових відносин та залежність від місцевих правових традицій звертає увагу і Європейський Суд з прав людини, який у Рішенні «Пла і П'юнсерно проти Андорри» від 13 липня 2007 року за заявою № 60498/01 зазначає: «... Суд нагадує, що національні суди знаходяться в кращому становищі, ніж міжнародний Суд, при оцінці в світлі

місцевих правових традицій конкретного правового спору, в особливості при інтерпретації такого в найвищій мірі особистого документу, як заповіт особи...» [1].

Саме значною особистою приналежністю заповіту і пояснюється незначний обсяг міжнародної уніфікації норм про спадкування взагалі та окремо норм щодо спадкування за заповітом зокрема, адже законодавства різних держав досить різняться і щодо спадкування за заповітом.

Першим моментом, за яким розрізняються законодавства різних держав щодо питань спадкування за заповітом, є форма заповіту. Зокрема, за вітчизняним законодавством заповіт, будучи правочином, складається в письмовій формі й підлягає нотаріальному посвідченню. При цьому допускається і комп'ютерний набір цього тексту [2].

У Цивільному кодексі України забороняється складення заповіту довіреною особою, тоді як законодавства інших держав іноді врегульовують це питання по-іншому. Зокрема в Арагоні (Іспанія) допускається складання заповіту довіреною особою – одним з подружжя або третьою особою.

За Цивільним кодексом Іспанії заповіти поділяються на "звичайні" (власноруч написані, "відкриті" та "закриті" заповіти) та "спеціальні" (військові, морські та заповіти, складені іспанськими підданими в іноземних державах).

Право Англії на відміну від держав континентальної Європи передбачає лише одну основну форму заповіту, яку було встановлено ще в 1837 році. Він має бути вчинений у письмовій формі, підписаний заповідачем (чи за його вказівкою іншою особою) і засвідчений не менш, аніж двома свідками в його присутності. Заповіт може бути написаний власноручно чи за проханням заповідача іншою особою, чи надруковано машинописним способом, чи оформлено у вигляді криптограми або оформлено шляхом поєднання цих способів.

У США існують розбіжності щодо укладання заповіту у різних штатах: у одних (Мисачусетс, Мен та ін.) передбачається посвідчення заповіту трьома свідками, в інших (Арканзас, Каліфорнія, Луїзіана) взагалі немає єдиної форми заповіту [3].

Такі значні відмінності у вимогах законодавства різних держав щодо форми заповіту і зумовило необхідність міжнародної уніфікації, яка виразилась у прийнятті 5 жовтня 1961 року Конвенції про колізії законів, які стосуються форми заповітів [4].

Основна відмінна ознака Конвенції, по суті, сформульована в самій назві документа, адже застосовується вона для вирішення питання, який правопорядок буде застосовуватися при визначенні відповідності форми заповіту вимогам тієї чи іншої держави.

Визначальною рисою Конвенції є різноманітність колізійних прив'язок до правових систем, яким може відповідати форма заповідального розпорядження.

Характерним також є те, що застосування колізійних норм в Конвенції не залежить від вимог взаємності. Тобто, її положення застосовуються, навіть якщо у правовідносинах, які вона регламентує, беруть участь особи, які не є громадянами держави-учасниці конвенції.

За вимогами цієї Конвенції, будь-які приписи, якщо вони обмежують допустимі форми заповідальних розпоряджень на підставі віку, громадянства та інших особистих якостей заповідача, вважаються відносяться до питань форми (статті 5, 6).

До недавнього часу питання надання правової допомоги і правових відносин у спадкових справах України з державами Західної Європи у більшості випадків залишалось неврегульованим, а тому приєднання Україною до зазначеної Конвенції у 2009 році [5] стало визначним кроком на шляху до адаптації законодавства України до законодавства ЄС, що в свою чергу є пріоритетною складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу.

Література

1. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Пла і П'юнсерно проти Андорри» від 13 липня 2007 року за заявою № 60498/01» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/webservices/content/pdf/003–1049247–1085914>.

2. Спасибо-Фатєєва І. Науково-правовий висновок щодо форми заповіту [Електронний ресурс] / І. Спасибо-Фатєєва // Спадкове право. – 2009 (травень). – № 2(44).

3. Спадкове право: Нотаріат. Адвокатура. Суд : наук. –практ. посіб. / С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, О. М. Клименко та ін.; за заг. ред. С. Я. Фурси. – К. : Видавець Фурса С. Я., 2007. – 1216 с.

4. Конвенція про колізії законів, які стосуються форми заповітів від 05.10.1961 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_424.

5. Про приєднання України до Конвенції про колізії законів, які стосуються форми заповітів від 17 грудня 2009 р.: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1772–17>.